

УДК 338.48:504.06(477)

[https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4\(58\)-423-436](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-4(58)-423-436)

Безсмертнюк Тарас Петрович кандидат географічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0003-1580-6157>

Тишук Інна Володимирівна кандидат економічних наук, доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0003-1042-9495>

Пасічник Михайло Петрович доктор філософії з наук про Землю, доцент кафедри готельно-ресторанної справи, туризму і рекреації, Волинський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк, <https://orcid.org/0000-0002-1813-0618>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ТУРИЗМУ В УКРАЇНІ

Анотація. Однією з ключових умов для розвитку господарської діяльності у сфері рекреації є належне нормативно-правове забезпечення рекреаційної діяльності, що має відповідати її ролі у вирішенні соціальних, економічних та екологічних проблем. Розвиток туристичної індустрії вимагає наявності нормативно-правових актів, які визначають загальні вимоги до якості туристичних послуг. Екологічний туризм, орієнтований на взаємодію з природним середовищем, потребує спеціального підходу до регулювання з метою забезпечення охорони навколишнього середовища. Метою статті є визначення особливостей нормативно-правового регулювання розвитку екологічного туризму в Україні. Для проведення об'єктивного та ґрунтовного дослідження використано наступні методи: аналізу та синтезу (при визначенні послідовності дослідження); структурно-логічного узагальнення (при побудові логічної моделі процесу дослідження); систематизації (при формулюванні висновків дослідження). Проаналізовано нормативно-правове забезпечення діяльності сфери екологічного туризму в Україні. Висвітлено, що правове регулювання розвитку екологічного туризму здійснюється на підставі Конституції України, Закону України «Про туризм», Закону України «Про природно-заповідний фонд», Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інших правових актів й нормативних

документів, ухвалених на їх основі. Аналіз чинних законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері екологічного туризму в Україні, виявив, що більшість з них не взаємодіють між собою і не відповідають сучасним умовам ведення господарської діяльності. Нормативно-правове регулювання розвитку екологічного туризму потребує систематизації, вдосконалення та узгодження ключових елементів, а також порівняння з міжнародним законодавством. Наголошено на необхідності прийняття Закону України «Про екологічний туризм», який повинен визначати правові, організаційні та соціально-економічні основи реалізації державної політики в галузі екологічного туризму. Важливо, щоб законодавство не лише сприяло розвитку та підтримувало екологічний туризм, але й забезпечувало належний контроль за його реалізацією з метою уникнення можливих негативних наслідків.

Ключові слова: екологічний туризм, нормативно-правове регулювання, закон, нормативно-правовий акт, Україна.

Bezsmertniuk Taras Petrovych Candidate of Geographical Sciences, Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, Tourism and Recreation, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0003-1580-6157>

Tyshchuk Inna Volodymyrivna Candidate of Economics Science, Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, Tourism and Recreation, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0003-1042-9495>

Pasichnyk Mykhailo Petrovych PhD in Earth Sciences, Associate Professor of the Department of Hotel and Restaurant Business, Tourism and Recreation, Lesya Ukrainka Volyn National University, Lutsk, <https://orcid.org/0000-0002-1813-0618>

REGULATORY AND LEGAL REGULATION OF THE DEVELOPMENT OF ECOLOGICAL TOURISM IN UKRAINE

Abstract. One of the key conditions for the development of economic activity in the recreation sector is proper regulatory and legal support for recreational activities, which should be consistent with their role in addressing social, economic, and environmental challenges. The development of the tourism industry requires the existence of regulations that define general requirements for the quality of tourism services. Ecotourism, which is focused on interaction with the natural environment, requires a special approach to regulation to ensure environmental protection. The

purpose of the article is to determine the specific features of the legal regulation of ecotourism development in Ukraine. To conduct an objective and thorough study, the following methods were employed: analysis and synthesis (to determine the study's sequence), structural and logical generalization (to build a logical model of the research process), and systematization (to formulate the study's conclusions). The article analyzes the regulatory and legal support of ecotourism in Ukraine. The article highlights that legal regulation of ecotourism development is carried out based on the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine "On Tourism", the Law of Ukraine "On the Nature Reserve Fund", the Law of Ukraine "On Environmental Protection" and other legal acts and regulations adopted on their basis. An analysis of the current legislative and regulatory acts governing ecotourism in Ukraine revealed that most of them do not interact with each other and do not meet the current conditions of doing business. The legal and regulatory framework for ecotourism development needs to be systematized, improved, and harmonized with key elements, as well as compared with international legislation. The author emphasizes the need to adopt the Law of Ukraine "On Ecological Tourism", which should define the legal, organizational, and socio-economic foundations for the implementation of the State policy in the field of ecological tourism. It is important that the legislation not only promotes and supports ecotourism but also ensures proper control over its implementation in order to avoid possible negative consequences.

Keywords: ecotourism, legal regulation, law, legal act, Ukraine.

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві будь-яка діяльність регулюється законодавчими актами та нормативними документами. Однією з ключових умов для розвитку господарської діяльності у сфері рекреації є належне нормативно-правове забезпечення рекреаційної діяльності, що має відповідати її ролі у вирішенні соціальних, економічних та екологічних проблем.

Туризм є важливим фактором економічного розвитку, оскільки виступає специфічним об'єктом державного регулювання, сприяє зростанню валютних надходжень, розвитку інвестицій та інфраструктури, а також стимулює створення нових галузей. Розвиток туристичної індустрії також вимагає наявності нормативно-правових актів, які визначають загальні вимоги до якості туристичних послуг.

Питання нормативно-правового регулювання як туристичної діяльності в Україні в цілому, так і окремих видів туризму, в тому числі екологічного, стає все більш важливим та актуальнішим, оскільки на галузь туризму нашої країни за останні кілька років вплинули численні негативні фактори: пандемія COVID-19, російське вторгнення та пов'язаний з ним масовий відтік населення, фактичне зникнення туристичних потоків з-за кордону.

Нормативно-правове регулювання розвитку екологічного туризму в Україні є важливою складовою частиною забезпечення сталого розвитку туристичної галузі. Екологічний туризм, орієнтований на взаємодію з природним середовищем, потребує спеціального підходу до регулювання з метою забезпечення охорони навколишнього середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналізу нормативно-правового забезпечення та регулювання туризму в Україні присвячено публікації таких науковців, як Лаврухіна В.В. [9], Манойленко К.М. [11], Сидорук А.В., Чуєва І.О., Криволапов Е.А. [23]. Сучасний стан правового регулювання туристичної діяльності в умовах дії воєнного стану в Україні розглянуто у статті Моца А.А. [12]. Розвиток екологічного туризму в Україні досліджено у спільних публікаціях Замули І.В. та Кирилюк Д.Р. [5], Токаревої В.І. та Горюнової К.А. [24]. Нормативно-правове регулювання розвитку екотуристичної інфраструктури досліджувала Безугла Л.С. [1].

Мета статті – визначення особливостей нормативно-правового регулювання розвитку екологічного туризму в Україні.

Виклад основного матеріалу. Туристична діяльність здійснюється на основі чіткої правової бази, до якої належать Конституція України, міжнародні правові акти в галузі туризму, Закон України «Про туризм» як спеціальний нормативно-правовий акт, а також галузеве законодавство та підзаконні акти у сфері туризму. Державна підтримка туристичної сфери відіграє ключову роль у здійсненні туристичної діяльності, тому важливо розуміти систему та повноваження органів, які забезпечують і гарантують реалізацію заходів державної цільової підтримки туристичної інфраструктури [9].

Правове регулювання туристичної діяльності в Україні є комплексним і міжгалузевим, і має на меті забезпечення правової основи для організації, безпеки та реалізації туристичної діяльності в країні. Правове регулювання відносин у сфері туризму здійснюється через застосування норм конституційного, цивільного, господарського, податкового, трудового, земельного, екологічного, адміністративного та кримінального права [11].

Екологічний туризм є найменш шкідливим для природи серед усіх відомих видів туризму і найбільше гармоніює з навколишнім середовищем. На сьогодні не існує єдиного загальноприйнятого визначення екологічного туризму. Наприклад, Міжнародна організація екотуризму визначає екологічний туризм як відповідальну подорож у природні зони, області, що зберігає навколишнє середовище і підтримує добробут місцевих мешканців. Згідно з визначенням Дмитрука О.Ю., екологічний туризм є формою активного відпочинку з екологічно значущим наповненням, особливим інтегративним напрямом рекреаційної діяльності людей, що будують свої взаємовідносини з природою та іншими людьми на основі взаємної вигоди, взаємоповаги та взаєморозуміння [4].

Розвиток екологічного туризму є оптимальним способом поєднання двох сфер діяльності – охорони природи та туристично-рекреаційної діяльності. Рекреаційні природно-заповідні території в рамках розвитку екологічного туризму виконують роль компромісу, що дозволяє погоджувати інтереси туристів і відпочивальників із збереженням цілісності та природної непорушності ландшафту. Екологічний туризм, що здебільшого реалізується на природно-заповідних територіях, може стати прикладом збалансованого використання природних рекреаційних ресурсів, що є важливим принципом сталого екологічно орієнтованого розвитку економіки.

Правова основа туристичної сфери передусім спирається на відповідні положення Конституції України [8]. Згідно зі статтею 45 Конституції України, «кожен, хто працює, має право на відпочинок. Це право забезпечується наданням днів щотижневого відпочинку, а також оплачуваної щорічної відпустки». Відповідно до статті 33 Конституції України, «кожному, хто на законних підставах перебуває на території України, гарантується свобода пересування, вільний вибір місця проживання, право вільно залишати територію України, за винятком обмежень, які встановлюються законом».

На цей час найважливішими нормативно-правовими актами, що стосуються регулювання розвитку екологічного туризму в Україні, є: Закон України «Про туризм» [22], Закон України «Про природно-заповідний фонд» [20], Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [18].

Закон України «Про туризм» є основним джерелом правового регулювання туристичної діяльності в Україні. Закон України «Про туризм» встановлює основні правові, організаційні та соціально-економічні принципи реалізації державної політики України в сфері туризму та орієнтований на гарантування прав громадян, закріплених Конституцією України, на відпочинок, свободу пересування, охорону здоров'я, безпечне довкілля, а також на задоволення духовних потреб і інших прав під час туристичних подорожей. Він визначає принципи ефективного використання туристичних ресурсів та регулює взаємодію, пов'язану з організацією і проведенням туризму на території України.

У статті 4 Закону України «Про туризм» зазначено, що одним із видів туризму, залежно від категорій осіб, які здійснюють туристичні подорожі (поїздки, відвідування), їх цілей, об'єктів, що використовуються або відвідуються, чи інших ознак, є екологічний (зелений) туризм. Стаття 5 Закону України «Про туризм» визначає учасників відносин, що виникають при здійсненні туристичної діяльності. У статті 6 зазначається, що екологічний (зелений) туризм є одним із основних пріоритетних напрямів державної політики в туристичній галузі України.

Регулювання у сфері туризму здійснюється Верховною Радою України, Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, який відповідає за формування державної політики в галузі туризму та курортів, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, а також іншими органами в межах їх повноважень.

У статті 13 Закону України «Про туризм» подано, що для забезпечення безпеки туристів суб'єкти туристичної діяльності, здійснюючи відповідну діяльність, повинні: створювати безпечні умови в місцях надання туристичних послуг, а також забезпечувати відповідне облаштування маршрутів для походів, прогулянок, екскурсій тощо; надавати туристам кваліфікованих фахівців для супроводу, а також забезпечувати їх необхідним спеціальним спорядженням та інвентарем; організовувати навчання туристів методам профілактики та захисту від травм, запобігання нещасним випадкам та надання першої медичної допомоги; забезпечувати надання невідкладної допомоги постраждалим під час подорожі та їх транспортування; невідкладно інформувати органи місцевої влади та відповідальних осіб про надзвичайні ситуації, в які потрапили туристи, а також надавати інформацію про зниклих осіб

У статті 17 Закону України «Про туризм» зазначено, що для забезпечення рівних можливостей суб'єктам туристичної діяльності на ринку туристичних послуг, захисту прав і законних інтересів громадян, охорони навколишнього природного середовища та підвищення якості туристичного обслуговування проводиться ліцензування туроператорської діяльності. Статті 24–25 Закону України «Про туризм» визначають права та обов'язки суб'єктів туристичної діяльності, туристів й екскурсантів [22].

Основним ресурсом розвитку екологічного туризму є природоохоронні території. Природно-заповідний фонд України є невіддільною ресурсною складовою рекреаційної діяльності, особливо в контексті екологічно збалансованого використання природоохоронних територій, що передбачає мінімальний вплив на екосистеми охоронних об'єктів. Екологічний туризм є організаційною базою розвитку рекреаційної діяльності у межах природоохоронних територій. Для територій та об'єктів природно-заповідного фонду основним є розвиток не масового, а альтернативного туризму, який не тільки сприяє охороні природних комплексів, а й допомагає в досягненні цілей екологічного виховання та рекреаційного ефекту. Рекреаційні можливості заповідних територій можуть бути використані тільки як доповнення до їх природоохоронних функцій.

Закон України «Про природно-заповідний фонд» встановлює правові основи організації, охорони та ефективного використання природно-заповідного фонду України, а також відтворення його природних комплексів

та об'єктів. До природно-заповідного фонду України входять: природні території та об'єкти (природні заповідники, біосферні заповідники, національні природні парки, регіональні ландшафтні парки, заказники, пам'ятки природи, заповідні урочища); штучно створені об'єкти (ботанічні сади, дендрологічні парки, зоологічні парки, пам'ятки природи, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва).

Згідно з статтею 7 Закону України «Про природно-заповідний фонд» на землях природно-заповідного фонду та інших територіях природоохоронного або історико-культурного призначення забороняється будь-яка діяльність, що має негативний вплив або може негативно вплинути на стан природних і історико-культурних комплексів та об'єктів, а також на їхнє використання за цільовим призначенням.

Згідно зі статтею 9 Закону України «Про природно-заповідний фонд», одним із способів використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду, за умови дотримання природоохоронного режиму, встановленого цим Законом та іншими нормативними актами України, є їх використання для оздоровчих та інших рекреаційних цілей.

Управління природними заповідниками, біосферними заповідниками, національними природними парками, ботанічними садами, дендрологічними та зоологічними парками загальнодержавного значення, а також регіональними ландшафтними парками здійснюється через відповідні спеціалізовані адміністрації. Управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, для яких не передбачено створення спеціальних адміністрацій, здійснюється підприємствами, установами та організаціями, яким ці території та об'єкти належать.

Відповідно до Закону України «Про природно-заповідний фонд», на території природних заповідників забороняються влаштування місць відпочинку населення, всі види екскурсій, окрім пішохідних, туризм. Території рекреації включає зона антропогенних ландшафтів біосферних заповідників. Створення умов для організованого та ефективного туризму, відпочинку та інших форм рекреаційної діяльності в природних умовах при дотриманні режиму охорони заповідних природних комплексів та об'єктів є одним із завдань функціонування національних природних парків та регіональних ландшафтних парків. Парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення, подібно національним природним та регіональним ландшафтним паркам, є природоохоронними рекреаційними установами. На території парків-пам'яток садово-паркового мистецтва забезпечується проведення екскурсій та масовий відпочинок населення [20].

Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлює правові, економічні та соціальні принципи організації охорони

навколишнього природного середовища на користь нинішнього та майбутніх поколінь. Охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини є ключовими умовами сталого економічного та соціального розвитку України. Для цього Україна реалізує на своїй території екологічну політику, спрямовану на збереження безпечного для життя живої та неживої природи навколишнього середовища, захисту здоров'я та життя населення від негативного впливу забруднення навколишнього середовища, досягнення гармонійної взаємодії між суспільством і природою, а також охорону, раціональне використання та відтворення природних ресурсів [18].

Для сприяння розвитку рекреаційної діяльності на територіях природно-заповідного фонду, поліпшення фінансового становища та раціонального використання була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, що можуть надаватися бюджетними установами природно-заповідного фонду» [15]. У зв'язку з активним збільшенням використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду для оздоровчих та інших рекреаційних потреб, зокрема для туризму, виникла потреба в правовому регулюванні цих відносин, що знайшло своє відображення в «Положенні про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України» [16].

Природно-заповідний фонд складається із природних об'єктів, значна частина яких (земля, надра, води, ліси) уже входять до відповідних природо-ресурсних фондів (земельного, водного, лісового, фонду надр). Отже, правовий режим територій та об'єктів природно-заповідного фонду регулюється так званими поресурсними кодексами – Земельним [6], Лісовим [10], Про надра [17] та Водним [2].

Основні правові, економічні та соціальні принципи здійснення підприємницької діяльності громадянами та юридичними особами на території України встановлює Закон України «Про підприємництво» [19], який також визначає гарантії свободи підприємництва та його державну підтримку. Закон України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань» [14] регулює відносини, що виникають у процесі державної реєстрації юридичних осіб, їхньої символіки (у випадках, передбачених законом), громадських об'єднань без статусу юридичної особи, фізичних осіб-підприємців та відокремлених підрозділів юридичних осіб, утворених згідно з законодавством іноземних держав.

Майнові відносини в сфері туризму, що ґрунтуються на рівності, автономії волі та майновій самостійності учасників, регулюються Цивільним кодексом України [25] та Господарським кодексом України [3] з урахуванням специфіки, визначеної Законом України «Про туризм». Згідно з Податковим

кодексом України [13], суб'єкти підприємницької діяльності зобов'язані сплачувати податки залежно від виду своєї діяльності.

Основними інструментами державного регулювання діяльності туристичних організацій та захисту прав споживачів туристичних послуг є стандартизація, сертифікація та ліцензування у сфері туризму. До основних нормативних документів у сфері стандартизації належать: державні стандарти України (ДСТУ), правила, норми та рекомендації зі стандартизації, державні класифікатори, а також стандарти для галузей та підприємств. У сфері туризму національні стандарти визначають загальні обов'язкові вимоги до туристичного обслуговування, зокрема: забезпечення безпеки туристів, охорону здоров'я та життя людей, захист навколишнього середовища, а також рекомендаційні вимоги до окремих видів послуг. Національні стандарти також визначають показники, що повинні гарантувати високу якість обслуговування та надання послуг, враховуючи як міжнародний, так і вітчизняний досвід [7].

Протягом 2014–2016 років за ініціативою та підтримки центрального органу виконавчої влади у сфері туризму було впроваджено 15 стандартів ISO та 3 стандарти EN, які були визнані національними та гармонізованими з міжнародними та європейськими нормативними документами. Зокрема, «ДСТУ ISO 18065:2016. Туризм та пов'язані з ним послуги. Туристичні послуги, що надають на природоохоронних територіях. Вимоги», який визначає вимоги до туристичних послуг, що надаються на природоохоронних територіях, з акцентом на задоволення потреб відвідувачів, при цьому надаючи пріоритет цілям збереження цих територій.

«Стратегія розвитку туризму та курортів на період до 2026 року» [21] передбачає формування системи стратегічного планування розвитку видів туризму на основі їх чіткої класифікації та визначення пріоритетних на державному та регіональному рівнях, включаючи екологічний туризм. За напрямом «Нормативно-правова база сфери туризму та курортів» визначено впровадження міжнародної системи якості послуг екологічного туризму.

Розвиток екологічного туризму в Україні стримується рядом бар'єрів, серед яких основними є інституційні, зокрема ті, що пов'язані з недосконалістю законодавчої та нормативно-правової бази. Суттєвою перешкодою для нормотворчої діяльності є відсутність єдності термінології в наукових поглядах. Жоден нормативно-правовий документ не містить єдиного чітко визначеного терміну «екологічний туризм». Як наслідок, необхідним є законодавче закріплення термінології екологічного туризму на державному рівні, чіткість та узгодженість законодавчих положень про екологічний туризм. Ці прогалини в законодавстві вимагають чіткого нормативного регулювання для забезпечення належного та якісного ведення бізнесу в сфері екологічного туризму в Україні.

Висновки. Законодавство України в сфері екологічного туризму включає Конституцію України, Закон України «Про туризм», Закон України «Про природно-заповідний фонд», Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» та інші правові акти та нормативні документи, ухвалені на їх основі, в яких закладені передумови для посилення реального впливу екологічного туризму на економіку та соціальну сферу України.

У порівнянні з початковим варіантом, розглянуті нами документи зазнали суттєвих змін, які слід враховувати в практичній діяльності. Крім того, ці зміни відбуваються безперервно і продовжуватимуться в майбутньому. У таких умовах суб'єкти екотуристичної діяльності змушені витрачати багато часу на відстежування змін, а іноді й звертатися до експертів у галузі нормативно-правового забезпечення.

Аналіз чинних законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють діяльність у сфері екологічного туризму в Україні, виявив, що більшість з них не взаємодіють між собою і не відповідають сучасним умовам ведення господарської діяльності. Нормативно-правове регулювання розвитку екологічного туризму потребує систематизації, вдосконалення та узгодження ключових елементів, а також порівняння з міжнародним законодавством.

Вважаємо, що належному функціонуванню сфери екологічного туризму в Україні сприятиме прийняття Закону України «Про екологічний туризм», який повинен визначати правові, організаційні та соціально-економічні основи реалізації державної політики в галузі екологічного туризму та включати такі розділи, як «Загальні положення», «Державна політика та державне регулювання у сфері екологічного туризму», «Організація діяльності у сфері екологічного туризму», «Безпека у сфері екологічного туризму», «Професійна підготовка фахівців з екологічного туризму. Об'єднання суб'єктів туристичної діяльності та неприбуткові організації у сфері екологічного туризму», «Контроль за діяльністю у сфері екологічного туризму. Відповідальність за порушення законодавства у сфері екологічного туризму», «Міжнародне співробітництво у сфері екологічного туризму», «Прикінцеві та перехідні положення».

Прийняття Закону України «Про екологічний туризм» дозволить створити чіткі правила для сфери екологічного туризму, що зменшить негативний вплив на природу та сприятиме збереженню природних ресурсів. Екологічний туризм може стати важливим сектором для розвитку місцевих економік, створюючи нові робочі місця в регіонах, що володіють необхідним природно-ресурсним потенціалом. Закон сприятиме розвитку екологічної свідомості серед населення, а також підтримуватиме проекти з освіти щодо збереження природи, що особливо важливо для залучення туристів, які цікавляться не тільки відпочинком, а й природою.

Література:

1. Безугла Л.С. Нормативно-правове регулювання розвитку екотуристичної інфраструктури в регіоні. *Економічний вісник Донбасу : науковий журнал*. 2020. № 3 (61). С. 160–165.
2. Водний кодекс України : Кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95-ВР. Дата оновлення : 15.11.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
3. Господарський кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. Дата оновлення : 28.02.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
4. Дмитрук О.Ю. Екологічний туризм: сучасні концепції менеджменту і маркетингу. Навчальний посібник, 2-е вид., перероб. і доп. К. : «Альппрес», 2004. 192 с.
5. Замула І.В., Кирилюк Д.Р. Розвиток екологічного туризму в Україні. *Економіка, управління та адміністрування*. 2023. № 2 (104). С. 3–9. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-3-9](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-3-9)
6. Земельний кодекс України : Кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III. Дата оновлення : 07.02.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
7. Ковалевська І.М. Стандартизація як інструмент державного управління туристичною діяльністю в сучасних умовах. *Економіка та суспільство*. 2021. № 33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-41>
8. Конституція України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. Дата оновлення : 01.01.2020 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#top> (дата звернення: 31.03.2025).
9. Лаврухіна В.В. Нормативно-правове забезпечення та регулювання туристичної діяльності в Україні. Сталій розвиток туризму на засадах партнерства: освіта, наука, практика : матеріали І Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 31 жовтня – 1 листопада 2018 р.). Львів: ЛТЕУ, 2018. 342 с. С. 79–82.
10. Лісовий кодекс України : Кодекс України від 21.01.1994 р. № 3852-XII. Дата оновлення : 15.11.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
11. Манойленко К.М. Нормативно-правове регулювання туризму в Україні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 4. С. 26–28.
12. Моца А.А. Особливості правового регулювання туристичної діяльності в умовах воєнного стану в Україні. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право*. Ужгород, 2023. Т. 1. Вип. 78. С. 372–378.
13. Податковий кодекс України : Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI. Дата оновлення : 25.03.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 31.03.2025).
14. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань: Закон України від 15.05.2003 р. № 755-IV. Дата оновлення : 04.04.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#top> (дата звернення: 05.04.2025).
15. Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватись бюджетними установами природно-заповідного фонду : Постанова Кабінету Міністрів України від 28.12.2000 р. № 1913. Дата оновлення : 26.03.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1913-2000-%D0%BF#Text> (дата звернення: 06.04.2025).

16. Про затвердження Положення про рекреаційну діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України : Наказ Міністерства захисту довкілля та природних ресурсів України від 26.07.2022 р. № 256 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text> (дата звернення: 06.04.2025).

17. Про надра : Кодекс України від 27.07.1994 р. № 132/94-ВР. Дата оновлення : 17.01.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text> (дата звернення: 31.03.2025).

18. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Дата оновлення : 15.11.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> (дата звернення: 31.03.2025).

19. Про підприємництво: Закон України від 07.02.1991 р. № 698-XII. Дата оновлення: 11.02.2022 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> (дата звернення: 05.04.2025).

20. Про природно-заповідний фонд України : Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII. Дата оновлення : 01.02.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> (дата звернення: 31.03.2025).

21. Про схвалення Стратегії розвитку туризму та курортів на період до 2026 року : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 16.03.2017 р. № 168-р. / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-р#Text> (дата звернення: 09.04.2025).

22. Про туризм : Закон України від 15.09.1995 р. № 324/95-ВР. Дата оновлення : 15.11.2024 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text> (дата звернення: 31.03.2025).

23. Сидорук А.В., Чуєва І.О., Криволапов Е.А. Нормативно-правове регулювання туристичної діяльності України. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П.Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2021. № 5К (134). С. 192–197.

24. Токарева В.І., Горюнова К.А. Розвиток екотуризму в Україні: роль рекреаційних комплексів у залученні туристів та збереження екосистеми. *Економіка та суспільство*. 2025. № 71. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-62>

25. Цивільний кодекс України : Кодекс України від 16.01.2003 р. № 435-IV. Дата оновлення : 10.01.2025 / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> (дата звернення: 31.03.2025).

References:

1. Bezuhla, L.S. (2020). Normatyvno-pravove rehuliuвання rozvytku ekoturystychnoi infrastruktury v rehioni [Regulatory and legal regulation of the development of ecotourism infrastructure in the region]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu : naukovyi zhurnal – Economic Herald of Donbas: a scientific journal*, 3 (61), 160–165 [In Ukrainian].

2. Vodnyi kodeks Ukrainy [Water Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-вр#Text> [In Ukrainian].

3. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Commercial Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#Text> [In Ukrainian].

4. Dmytruk, O.Iu. (2004). *Ekolohichniy turizm: suchasni kontseptsii menedzhmentu i marketynhu* [Ecological tourism: modern concepts of management and marketing]. Kyiv: Altpress [In Ukrainian].

5. Zamula, I.V., & Kyryliuk, D.R. (2023). Rozvytok ekolohichnoho turyzmu v Ukraini [Development of ecological tourism in Ukraine]. *Ekonomika, upravlinnia ta administruvannia – Economics, management and administration*, 2 (104), 3–9 [In Ukrainian]. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2023-2\(104\)-3-9](https://doi.org/10.26642/ema-2023-2(104)-3-9)
6. Zemelni kodeks Ukrainy [Land Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text> [In Ukrainian].
7. Kovalevska, I.M. (2021). Standartyzatsiia yak instrument derzhavnoho upravlinnia turystychnoiu diialnistiu v suchasnykh umovakh [Standardization as an instrument of state management of tourism activity in modern conditions]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 33 [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-41>
8. Konstytutsiia Ukrainy [The Constitution of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#top> [In Ukrainian].
9. Lavrukhina, V.V. (2018). Normatyvno-pravove zabezpechennia ta rehuliuвання turystychnoi diialnosti v Ukraini [Regulatory and legal support and regulation of tourism activities in Ukraine]. «*Stalyi rozvytok turyzmu na zasadakh partnerstva: osvita, nauka, praktyka : materialy I Mizhnar. nauk.-prakt. konf. – Sustainable development of tourism on the basis of partnership: education, science, practice: materials of the I International scientific and practical conference*». (pp. 79–82). Lviv: LTEU [In Ukrainian].
10. Lisovyi kodeks Ukrainy [Forest Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12#Text> [In Ukrainian].
11. Manoilenko, K.M. (2017). Normatyvno-pravove rehuliuвання turyzmu v Ukraini [Regulatory and legal regulation of tourism in Ukraine]. *Pivdennoukrainskyi pravnychyi chasopys – South Ukrainian Law Journal*, 4, 26–28 [In Ukrainian].
12. Motsa, A.A. (2023). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання turystychnoi diialnosti v umovakh voiennoho stanu v Ukraini [Peculiarities of legal regulation of tourist activity under martial law in Ukraine]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu. Serii: Pravo – Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: Law*, 1 (78), 372–378 [In Ukrainian].
13. Podatkovyi kodeks Ukrainy [Tax Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> [In Ukrainian].
14. Pro derzhavnu reiestratsiiu yurydychnykh osib, fizychnykh osib-pidpriiemtsiv ta hromadskykh formuvan: Zakon Ukrainy [On State Registration of Legal Entities, Individual Entrepreneurs and Public Organizations: Law of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/755-15#top> [In Ukrainian].
15. Pro zatverdzhennia pereliku platnykh posluh, yaki mozhut nadavatys biudzhetnymy ustanovamy pryrodno-zapovidnoho fondu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [On Approval of the List of Paid Services to be Provided by Budgetary Institutions of the Nature Reserve Fund: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1913-2000-%D0%BF#Text> [In Ukrainian].
16. Pro zatverdzhennia Polozhennia pro rekreatsiinu diialnist u mezhakh terytorii ta ob'ektiv pryrodno-zapovidnoho fondu Ukrainy : Nakaz Ministerstva zakhystu dovkillia ta pryrodnykh resursiv Ukrainy [On Approval of the Regulation on Recreational Activities within the Territories and Objects of the Nature Reserve Fund of Ukraine : Order of the Ministry of Environmental Protection and Natural Resources of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1043-22#Text> [In Ukrainian].
17. Pro nadra : Kodeks Ukrainy [About subsoil : Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/132/94-вр#Text> [In Ukrainian].

18. Pro okhoronu navkolyshnoho pryrodnoho seredovyscha : Zakon Ukrainy [On environmental protection : Law of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12#Text> [In Ukrainian].

19. Pro pidpryiemnytstvo : Zakon Ukrainy [On entrepreneurship : Law of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/698-12#Text> [In Ukrainian].

20. Pro pryrodno-zapovidnyi fond Ukrainy : Zakon Ukrainy [On the Nature Reserve Fund of Ukraine : Law of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text> [In Ukrainian].

21. Pro skhvalennia Stratehii rozvytku turyzmu ta kurortiv na period do 2026 roku : Rozporiadzhennia Kabinetu Ministriv Ukrainy [On approval of the Strategy for the Development of Tourism and Resorts for the period up to 2026 : Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/168-2017-p#Text> [In Ukrainian].

22. Pro turyzm : Zakon Ukrainy [About tourism : Law of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-bp#Text> [In Ukrainian].

23. Sydoruk, A.V., Chuieva, I.O., & Kryvolapov, E.A. (2021). Normatyvno-pravove rehuliuвання turystychnoi diialnosti Ukrainy [Regulatory and legal regulation of tourism activity in Ukraine]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M.P.Drahomanova. Serii № 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport) – Scientific Journal of the National Pedagogical Dragomanov University. Series No. 15. Scientific and pedagogical problems of physical culture (physical culture and sports)*, 5K (134), 192–197 [In Ukrainian].

24. Tokareva, V.I., & Horiunova, K.A. (2025). Rozvytok ekoturizmu v Ukraini: rol rekreatsiinykh kompleksiv u zaluchenni turystiv ta zberezhenntia ekosystemy [Development of ecotourism in Ukraine: the role of recreational complexes in attracting tourists and preserving the ecosystem]. *Ekonomika ta suspilstvo – Economy and society*, 71 [In Ukrainian]. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-71-62>

25. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy : Kodeks Ukrainy [Civil Code of Ukraine : Code of Ukraine]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#top> [In Ukrainian].